

ნემო ბურჭულაძე

დსთ-ს მიმართ პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას ნეგატიური დამოკიდებულების შესახებ /ალმა-ათის შეხვედრის ანალიზი/ (მოგონება)

კაცობრიობის ისტორიაში იშვიათია ისეთი მნიშვნელობის მოვლენა, როგორც სსრკ-ს დაშლა, რომლის სრული ანალიზი, მიზეზები თუ მასში მონაწილე სახელმწიფოებისა და პიროვნებების როლის შესწავლა-შეფასება რთული, ხანგრძლივი პროცესია და მას არაერთი თაობის შრომა და კვლევა მიეძღვნება.

საქართველოს პირველმა პრეზიდენტმა ზვიად გამსახურდიამ, რომლის 80 წლის იუბილეს დღეს აღვნიშნავთ, ყველაზე მეტი ფიზიკური თუ სულიერი ტკივილი გადაიტანა, რომ თავისუფლება მოეტანა ჩვენი ქვეყნისთვის. მისი ღვაწლი გამორჩეულია მსოფლიოს ამ მეტასტასებადგმული ავთვისებიანი სიმსივნის, ბოროტების იმპერიის - სსრკ-სგან ხსნაში.

რა თქმა უნდა, ცივილიზებული სამყარო საბჭოთა კავშირის, ფაშოზზე უარესი „რუსული სოციალიზმის“ დემონტაჟს დაარსების დღიდან ცდილობდა, მაგრამ ამას 70 წელი დასჭირდა.

ეკონომიკურმა და პოლიტიკურმა კრიზისმა გასული საუკუნის 80-იან წლებში იმპერიის მმართველები აიძულა ადამიანებისათვის (დღევანდელი თაობისთვის ალბათ უცნაურია) საკუთარი აზრის გამოთქმის უფლება მიეცათ, როგორც თვითონ უწოდეს - პლურალიზმი. თუმცა ვერ გაითვალისწინეს, რომ ადამიანებიც და ერებიც მოითხოვდნენ მთავარს - თავისუფლებას.

განსაკუთრებით გააქტიურდნენ არარუსი დისიდენტები. რუს დისიდენტებს იმპერიის გაკეთილშობილება - გადემოკრატიულება სურდათ, დანარჩენებისთვის კი მიუღებელი და გაუგებარი იყო ტერმინი - „დემოკრატიული იმპერია“ და ძირითადი აქცენტი გადაიტანეს ეროვნულ თავისუფლებაზე, ვინაიდან დამონებულ ერში პიროვნული თავისუფლება წარმოუდგენელია.

საბჭოთა რესპუბლიკებში ჩამოყალიბდა და გააქტიურდა ეროვნულ-გამათავისუფლებელი ორგანიზაციები, პოლიტიკური პარტიები, რომელთა შორისაც ლიდერის პოზიციას საქართველო და მისი გამათავისუფლებელი მოძრაობის წინამძღოლი - ზვიად გამსახურდია იკავებდა.

აგონიაში მყოფმა იმპერიამ ნაცად ხერხს მიმართა და 1989 წლის 9 აპრილს თბილისში სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის მოთხოვნით ქუჩაში გამოსული მომიტინგეები, მათ

შორის მოშიშნალები მესანგრის ნიჩბებით აჩეხა, ასობით ადამიანი კი საერთაშორისო ნორმებით აკრძალული მომწამლავი აირით წლების მანძილზე იღუპებოდა, მაგრამ ამან არათუ დააშინა, არამედ უფრო გააძლიერა ბრძოლისუნარიანობა დამპყრობლის მიმართ.

1990 წლის გაზაფხულზე ეროვნულმა მოძრაობამ, რომელიც ფაქტიურად მართავდა პროცესებს საქართველოს სსრ უმაღლეს საბჭოს მიაღებინა დადგენილება, რომლის მიხედვით საქართველო 1921 წელს რუსეთის მიერ იყო ოკუპირებული. იმავე წლის 28 ოქტომბერს ჩატარებულ სსრკ-ს ისტორიაში პირველ მრავალპარტიულ არჩევნებში გაიმარჯვა ბლოკმა „მრგვალი მაგიდა - თავისუფალი საქართველო“, რომლის უპირობო ლიდერი ზვიად გამსახურდია გახლდათ და რომელიც საქართველოს უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარედ იქნა არჩეული (მე, ჩემი შვილები და შვილიშვილები ვამაყობთ, რომ ვიყავი მისი მოადგილე).

დღემდე ეს არჩევნები ერთადერთია საქართველოში, როდესაც არც ერთ დამარცხებულს არ წამოცდენია, რომ თუნდაც ერთი ხმა გაუყალბეს.

გამოცხადდა გარდამავალი პერიოდი, ჩატარდა პირველად საქართველოში რეფერენდუმი და, რადგან ხელისუფლების უპირველესი მოვალეობა ხალხის ნებას მისცეს კანონის სახე, 1991 წლის 9 აპრილს საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესმა საბჭომ, პირადად მისმა თავმჯდომარემ ზვიად გამსახურდიამ, გამოაცხადა საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენა. იმავე წლის 26 მაისს კი ზვიად გამსახურდია არჩეულ იქნა საქართველოს პირველ პრეზიდენტად.

რუსეთი კი ცდილობს შეინარჩუნოს იმპერია და ახალ-ახალ მეთოდებს იგონებს: საკავშირო რეფერენდუმი, ახალი სამოკავშირეო ხელშეკრულება, ხოლო საბჭოთა კავშირის პირველი და უკანასკნელი პრეზიდენტი გორბაჩოვი აფრთხილებს ჩვენს პრეზიდენტს, რომ, თუ საქართველო სსრკ-დან გავა, ეს მოხდება აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის გარეშე.

საქართველოს და ბალტიის რესპუბლიკების შემდეგ დამოუკიდებლობას აცხადებენ სხვა რესპუბლიკებიც, მათ შორის რუსეთი.

საბჭოთა კავშირის დაშლა გარდაუვალი ხდება და რუსეთი კვლავ იგონებს იმპერიის ახალ ფორმას „დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობას“.

1991 წლის 21 დეკემბერს ალმა-ათაში შეიქმნა ე.წ. დსთ და არსებობა შეწყვიტა სსრკ-მ. სამიტს ესწრებოდნენ რესპუბლიკების პრეზიდენტები და პრემიერები (გარდა ბალტიის ქვეყნებისა) და

სსრკ-ს თავდაცვის მინისტრი შაპოშნიკოვი. საქართველოს დამკვირვებლის სტატუსით წარმოვადგენდით მე და ვიცე-პრემიერი გურამ აბსანძე. შეხვედრა იყო დახურული და დამაბულად მიმდინარეობდა, თუმცა ეს ცალკე თემაა და რეგლამენტი მისი დეტალური აღწერის საშუალებას არ იძლევა. შეხვედრა ნურსულთან ნაზარბაევმა გახსნა (როგორც მასპინძელმა) და როდესაც ელცინი შეეცადა ხელში აეღო სამიტის მართვის სადავეები, მკაცრად გააფრთხილა: აქ მე მიმყავს შეხვედრა და თქვენ ისევ უფროსი ძმა ხომ არ გგონიათ თავიო. ელცინი კი ცდილობდა იმპერიის რაიმე ფორმით შენარჩუნებას. მაგალითად რუსეთი და მოსკოვი უნდა ყოფილიყო დსთ-ს ცენტრი, უნდა ყოფილიყო მისი ცენტრალიზებული მართვა, დარჩენილიყო საერთო შეიარაღებული ძალები, საერთო საგარეო პოლიტიკა და ა. შ. სხვათა შორის საინტერესო იყო თარიღების დამთხვევა - საბჭოთა კავშირმა არსებობა შეწყვიტა მისი ყველაზე დიდი და სასტიკი მმართველის, სტალინის დაბადების დღეზე.

ყველაზე მთავარი ჩემთვის და ბატონი გურამისთვის ელცინის მიერ შესვენებაზე ნათქვამი გაფრთხილება გახლდათ: „დილის 8 საათამდე ველოდები ზვიად გამსახურდიას ზარს, რომ საქართველო გახდება დსთ-ს წევრი. თუ არა გექნებათ პრობლემები“.

დილით ზუსტად 8 საათზე მთავრობის სახლის მიმართულებით გავარდა პირველი ტყვია, რუსეთის შეიარაღებულმა ძალებმა და მისმა მე-5 კოლონამ, რომელიც თავს ოპოზიციას უწოდებდა ცეცხლი გაუხსნა საქართველოს თავისუფლებას, დაიწყო რუსეთ-საქართველოს მორიგი ომი, რასაც მოჰყვა კანონიერი ხელისუფლების დამხობა, ქართული ტერიტორიების დაპყრობა, პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას ფიზიკური ლიკვიდაცია, დაღუპული 30 000 ადამიანი, ნახევარ მილიონამდე დევნილი, 2 მილიონამდე ემიგრირებული და ჩვენი ქვეყნის დღევანდელი სავალალო ტერიტორიული, ეკონომიკური და პოლიტიკური მდგომარეობა.

ხშირად ამბობენ რომ ზვიად გამსახურდიას პოლიტიკა არ ესმოდა, როგორ გაბედა ბუშის კიევში ნათქვამზე - საბჭოთა კავშირი არ უნდა დაიშალოსო, ერთადერთმა განაცხადა - საბჭოთა კავშირი დაიშლება და საქართველო თავისუფალი ქვეყანა იქნებაო. ანდა იმავე ბუშის ნათქვამს - გამსახურდია დინების წინააღმდეგ მიცურავსო უპასუხა - დინებას მკვდარი თევზები მიჰყვებიანო. ბიბლია ამბობს: ხე ნაყოფით იცნობაო. დრომ აჩვენა ვინ იყო მართალი. დღევანდელი ევრაზიის რუკაზე 25-ზე მეტი ახალი სახელმწიფოა იმ პერიოდთან შედარებით და აღარც საბჭოთა კავშირი არსებობს, როგორც ჩვენი პრეზიდენტი

ამბობდა. ამასვე ადასტურებს უმცროსი ბუმის სიტყვები თბილისში: თქვენი დაბადების დღე 9 აპრილიაო (თუმცა ჩვენს ხელისუფლებას ეს ვერ გავაგებინეთ). მთელი მისი გამოსვლა იყო სინანული სსრკ-ს დაშლის პერიოდში აშშ-ს არასწორი პოზიციის გამო.

ბატონებო, უაზრობაა წარსულის გახსენება, მისი ანალიზი, თუ ის არ ემსახურება მომავალს. უკან ხანდახან უნდა მოიხედო, რომ არაფერი დაგავიწყდეს, მუდმივი მზერა და ზრუნვა კი მომავლისკენ უნდა იყოს მიპყრობილი.

ბოროტების იმპერიის ოფიციალურ მემკვიდრეს იგივე იმპერიული მისწრაფებები აქვს, დაიპყროს ახალ-ახალი მიწები. ამის ნიმუშია საქართველოსა და უკრაინის ტერიტორიების ოკუპაცია და როგორც მათი პრეზიდენტი უწოდებს: „მე-20 საუკუნის უდიდესი გეოპოლიტიკური ტრაგედიის“ შედეგების აღმოფხვრა, ჯერ საბჭოთა კავშირის აღდგენა და შემდეგ კი დანარჩენი მსოფლიოს ექსპანსიაა. თუმცა დღეს ცივილიზებული სამყარო კარგად ხედავს, აფასებს და საპასუხო სვლებსაც აკეთებს რუსული აგრესიის საპასუხოდ, რაც ჩვენც გვამლევს უკეთესი მომავლის იმედს.

საქართველოს დღევანდელი ხელისუფლება კი, დღევანდელი ქართული სახელმწიფოს დაფუძნების დღეს 9 აპრილს გლოვით აღნიშნავს, ყველანაირად ცდილობს მიჩქმალოს პირველი პრეზიდენტის არა მხოლოდ დამსახურებები, არამედ მისი სახელიც. მათ ხომ არ იციან, რომ ზვიად გამსახურდია არღვევს პერსპექტივის კანონს (საგანი რაც უფრო შორსაა მით უფრო პატარა ჩანს) და რაც უფრო დაგვშორდება დროში უფრო და უფრო დიდი გამოჩნდება.

ვულოცავ საქართველოს თავისუფლებისა და მშვიდობის-მოყვარე ქვეყნებს ზვიად გამსახურდიას, მე-20 საუკუნის გამორჩეული პოლიტიკოსის 80 წლის იუბილეს. მისადმი პატივისცემის და მისი სიყვარულის ყველაზე დიდი გამოვლინება მისი საქმის გაგრძელებაა. ხოლო სიყვარულის საზომი ერთეული - თავგანწირვა, რასაც გვასწავლის ზვიად გამსახურდიას მთელი სიცოცხლე და სიკვდილი.

დიდება ზვიადს! დიდება სამშობლოსათვის თავდადებულებს! დიდება თავისუფლებას!